

Το Πεδίο του Άρεως

1

Το πρωινό φως γλιστρούσε από το παράθυρο μέσα στο δωμάτιο. Η Τατιάνα Μετάνοβα κοιμόταν τον ύπνο των αθώων, τον χαρωπό ύπνο της ζεστής, λευκής νύχτας του Λένινγκραντ, που μοσχοβολούσε από τα γιασεμιά του Ιούνη. Μεθυσμένη από τη χαρά της ζωής, η Τατιάνα κοιμόταν τον γεμάτο υγεία ύπνο μιας νιότης που δεν φοβάται τίποτα.

Δεν θα κοιμόταν όμως για πολύ ακόμα. Όταν οι ακτίνες του ήλιου έφτασαν στο κρεβάτι της, κουκουλώθηκε με το σεντόνι για να κρατήσει μακριά το φως. Η πόρτα του δωματίου άνοιξε κι άκουσε το πάτωμα να τρίζει μια φορά. Ήταν η Ντάσα, η αδελφή της. Η Ντάρια, η Ντάσα, η Ντάσενκα, η Ντάσκα.

Ήταν το παν για την Τατιάνα η αδελφή της. Τούτη τη στιγμή όμως της ερχόταν να τη σκοτώσει. Η Ντάσα προσπαθούσε να την ξυπνήσει, κι απ' ό,τι φαινόταν, τα κατάφερε. Τα δυνατά της χέρια τράνταζαν την Τατιάνα κι η συνήθως μελωδική φωνή της ακουγόταν σφυριχτή:

«Ψιτ, Τάνια! Ξύπνα! Ξύπνα!»

Η Τατιάνα μούγκρισε και η Ντάσα τής τράβηξε το σεντόνι.

Είχαν εφτά χρόνια διαφορά – κι εκείνη τη στιγμή η διαφορά τους γινόταν ακόμα πιο φανερή, καθώς η Τατιάνα ήθελε να κοιμηθεί κι η Ντάσα...

«Σταμάτα», μουρμούρισε η Τατιάνα, προσπαθώντας να παρήκει το σεντόνι της για να κουκουλωθεί ξανά. «Δεν βλέπεις ότι κοιμάμαι; Η μαμά έγινε;»

Η πόρτα άνοιξε ξανά. Το πάτωμα έτριξε άλλη μια φορά. Να την κι η μητέρα της.

«Τάνια, ξύπνησες; Σήκω αμέσως».

Η φωνή της μητέρας δεν ήταν καθόλου μελωδική. Η Ιρίνα Μετάνοβα δεν είχε τίποτα τρυφερό επάνω της. Ήταν μικροκαμωμένη, φασαριόζα, ξεχειλίζε από ενεργητικότητα και νεύρα. Είχε δεμένα τα μαλλιά της μέσα σ' ένα μαντίλι, καθώς εδώ και ώρα ήταν πεσμένη στα τέσσερα και σφουγγάριζε το κοινόχρηστο μπάνιο. Και βέβαια δεν είχε κανένα ίχνος κυριακάτικης διάθεσης.

«Τι έγινε, μαμά;» ρώτησε η Τατιάνα, χωρίς να σηκώσει το κεφάλι. Τα μαλλιά της Ντάσα χάιδεψαν την πλάτη της, καθώς η αδελφή της έσκυψε να τη φιλήσει. Η Τατιάνα πλημμύρισε από τρυφερότητα, μα πριν προλάβει η Ντάσα να πει μια λέξη, ακούστηκε ξανά η σκληρή φωνή της μητέρας τους:

«Σήκω αμέσως. Σε λίγα λεπτά το ραδιόφωνο θα κάνει μια σημαντική ανακοίνωση».

Η Τατιάνα, γυρισμένη ακόμα από την άλλη, ψιθύρισε στην Ντάσα:

«Πού ήσουν χτες το βράδυ; Ξημερώματα γύρισες».

«Εγώ φταίω που ξημερώνει τα μεσάνυχτα;» μουρμούρισε κεφάτα η Ντάσα. «Γύρισα με κάθε αξιοπρέπεια. Τα μεσάνυχτα. Κοιμόσασταν όλοι».

«Ξημέρωσε στις τρεις κι εσύ δεν είχες γυρίσει ακόμα».

«Θα πω του μπαμπά ότι αποκλείστηκα στην άλλη όχθη του ποταμού όταν σηκώθηκαν οι γέφυρες στις τρεις».

«Καλά θα κάνεις. Κι ύστερα να του εξηγήσεις τι γύρευες στην άλλη όχθη στις τρεις το πρωί».

Η Τατιάνα γύρισε ανάσκελα και κοίταξε την Ντάσα. Η αδελφή της ήταν στις μεγάλες ομορφιές της. Τα μαύρα της μαλλιά ήταν ανάκατα και το γεμάτο ζωντάνια πρόσωπό της άλλαζε

έκφραση συνέχεια. Τούτη τη στιγμή η έκφρασή της ήταν ένα μείγμα κεφιού και απελπισίας. Απελπισμένη όμως ήταν κι η Τατιάνα, αν και πολύ λιγότερο κεφάτη: ήθελε, βλέπεις, να κοιμηθεί κι άλλο.

Με την άκρη του ματιού της, είδε την παραγμένη έκφραση της μητέρας της.

«Τι ανακοίνωση θα κάνουν στο ραδιόφωνο;»

Η μητέρα της μάζευε τα στρωσίδια από τον καναπέ χωρίς να μιλάει.

«Μαμά! Τι σημαντικό θα πει το ραδιόφωνο;»

«Σε λίγο θα γίνει μια κυβερνητική ανακοίνωση. Αυτό ξέρω μόνο», απάντησε νευριασμένα η μητέρα της, κουνώντας το κεφάλι σαν να έλεγε: *Τι δεν καταλαβαίνεις απ' αυτά που λέω;*

Θέλοντας και μη, η Τατιάνα ξύπνησε οριστικά και αμετάκλητα. Ανακοίνωση... Σπάνια το ραδιόφωνο διέκοπτε τη μουσική για να μεταδώσει κάποιο κυβερνητικό μήνυμα.

«Δες να εισβάλαμε ξανά στη Φινλανδία;» ρώτησε τρίβοντας τα μάτια της.

«Σιωπή», έκανε η μαμά.

«Ή, πάλι, μπορεί να εισέβαλαν αυτοί σ' εμάς. Ίσως θέλουν να ξανακερδίσουν τα παλιά τους σύνορα».

«Εμείς σίγουρα δεν εισβάλαμε», δήλωσε η Ντάσα. «Πέρυσι απλώς πήγαμε να ξαναπάρουμε τα παλιά μας σύνορα. Εκείνα που χάσαμε στον Μεγάλο πόλεμο. Κι εσύ σταμάτα να κρυφακούς τις συζητήσεις των μεγάλων».

«Δεν τα χάσαμε τα σύνορά μας», είπε η Τατιάνα. «Ο σύντροφος Λένιν τους τα έδωσε με τη θέλησή του. Κι αυτό, να ξέρεις, δεν μετράει».

«Τότε δεν έχουμε πόλεμο με τη Φινλανδία. Έλα, σήκω απ' το κρεβάτι».

Η Τατιάνα δεν σηκώθηκε.

«Μήπως έχουμε με τη Λετονία τότε; Ή τη Λιθουανία; Ή τη Λευκορωσία; Δεν τις μασουλήσαμε κι αυτές μετά το σύμφωνο Χίτλερ-Στάλιν;»

«Τατιάνα Γκεόργκεβνα! Κόφ' το!» Η μητέρα της, όποτε ήθελε να της δείξει ότι δεν αστειευόταν, την αποκαλούσε επίσημα, με το όνομα και το πατρώνυμό της.

Η Τατιάνα έκανε πως σοβάρεψε.

«Τι άλλο έχει απομείνει; Τη μισή Πολωνία την έχουμε ήδη φάει».

«Κόφ' το, σου είπα!» φώναξε η μητέρα. «Τέρμα τ' αστεία. Σήκω απ' το κρεβάτι τώρα... Ντάρια Γκεόργκεβνα, σήκωσε αμέσως την αδελφή σου!»

Η Ντάσα ούτε που κουνήθηκε.

Η μητέρα βγήκε έξαλλη απ' το δωμάτιο. Και η Ντάσα στράφηκε μεμιάς στην Τατιάνα.

«Έχω κάτι να σου πω!» ψιθύρισε συνωμοτικά.

«Κάτι καλό;» Η περιέργεια της Τατιάνας φούντωσε αμέσως. Η Ντάσα, που ήταν ενήλικη, της φανέρωνε ελάχιστα πράγματα απ' τη ζωή που έκανε.

«Είναι κάτι σπουδαίο! Είμαι ερωτευμένη!»

Η Τατιάνα στριφογύρισε τα μάτια της κι έπεσε ξανά στο κρεβάτι.

«Σταμάτα!» της είπε η Ντάσα και πήδηξε πάνω της. «Αυτή τη φορά είναι σοβαρό».

«Καλά, δίκιο έχεις. Χτες τον γνώρισες, την ώρα που είχαν ανεβάσει τις γέφυρες;»

«Χτες βγήκαμε για τρίτη φορά».

Η Τατιάνα κούνησε το κεφάλι κοιτάζοντας την Ντάσα. Το κέφι της λες κι ήταν κολλητικό.

«Μπορείς να κατέβεις από πάνω μου;» της είπε χαμογελώντας.

«Όχι, δεν μπορώ», αποκρίθηκε η Ντάσα κι άρχισε να τη γαργαλάει. «Όχι μέχρι να πεις: “Ντάσα, χαίρομαι για σένα”».

«Και γιατί να το πω;» φώναξε ξεκαρδισμένη στα γέλια η Τατιάνα. «Δεν χαίρομαι καθόλου! Σταμάτα! Γιατί να χαίρομαι; Δεν ερωτεύτηκα εγώ. Έλα, κόφ' το!»

Η μητέρα τους ξαναμπήκε στο δωμάτιο, κουβαλώντας έναν δίσκο με έξι φλιτζάνια κι ένα ασημένιο σαμοβάρι.

«Σταματήστε αμέσως εσείς οι δυο! Ακούτε τι σας λέω;»

«Μάλιστα, μαμά», απάντησε η Ντάσα, ρίχνοντας στην Τατιάνα ένα τελευταίο δυνατό γαργαλητό.

«Οχ!» φώναξε εκείνη, όσο πιο δυνατά μπορούσε. «Μαμά, μου φαίνεται πως τούτη δω μου έσπασε τα πλευρά!»

«Εγώ θα σας σπάσω και των δυο κάτι άλλο. Κοτζάμ γαϊδούρες και παίζετε σαν μικρά παιδιά».

Η Ντάσα έβγαλε τη γλώσσα στην Τατιάνα.

«Σ' έχει για μεγάλη, λέει!» είπε εκείνη. «Δεν ξέρει η μαμάκα μας πως είσαι μόνο δύο χρονών;»

Εκείνη τη στιγμή μπήκε στο δωμάτιο ο πατέρας τους, ο Γκεόργκι Βασιλιεβιτς Μετάνοφ. Κοντός, σαραντάρης, με μαλλιά πυκνά σαν θάμνος, που είχαν αρχίσει να γκριζάρουν. Απ' αυτόν είχε πάρει τα κατσαρά της μαλλιά η Ντάσα, που άνοιξε το στόμα της κι άρχισε να λέει:

«Δηλαδή εγώ πρέπει να παντρευτώ για να έχω δικό μου δωμάτιο και να μπορώ να ντύνομαι με την ησυχία μου;»

«Θα αστειεύεσαι, βέβαια», της είπε η Τατιάνα, που είχε κοιμηθεί ντυμένη και τώρα χοροπηδούσε πάνω στο κρεβάτι. «Εδώ θα έρθει κι ο άντρας σου. Εγώ, εσύ κι αυτός θα κοιμόμαστε στο ίδιο κρεβάτι, κι ο Πάσα θα πλαγιάζει στα πόδια μας. Πολύ ρομαντικό, ε;»

«Μην παντρευτείς, Ντάσενκα», είπε αφηρημένα η μητέρα. «Αυτή τη φορά έχει δικίο η Τάνια. Δεν θα έχουμε πού να τον βάλουμε τον γαμπρό».

Ο πατέρας δεν είπε τίποτα, μόνο πήγε κι άνοιξε το ραδιόφωνο.

Το στενόμακρο δωμάτιο είχε ένα διπλό κρεβάτι όπου κοιμούνταν η Τατιάνα και η Ντάσα, έναν μεγάλο καναπέ όπου κοιμούνταν η μαμά και ο μπαμπάς κι ένα σιδερένιο ράντζο για τον δίδυμο αδελφό της Τατιάνας, τον Πάσα. Το ράντζο ήταν στα πόδια του κρεβατιού των κοριτσιών κι ο Πάσα έλεγε πως είναι το σκυλάκι τους.

Στο διπλανό δωμάτιο έμεναν ο παππούς και η γιαγιά της Τατιάνας, η Μπάμπουσκα κι ο Ντέντα. Τα δυο δωμάτια τα

ένωνε ένα χολάκι. Όταν η Ντάσα γυρνούσε αργά και δεν ήθελε να την πάρουν είδηση οι γονείς της, πλάγιαζε στο ντιβανάκι που υπήρχε σ' αυτό το χολ, κι ας είχε μόλις ενάμισι μέτρο μήκος.

«Πού είναι ο Πάσα;» ρώτησε τώρα η Τατιάνα.

«Τελειώνει το πρωινό του», της απάντησε η μαμά, που δεν μπορούσε να σταθεί στιγμή ακίνητη. Μάζευε τώρα άδεια πακέτα από τσιγάρα, ίσιωνε τα βιβλία στο ράφι, σκούπιζε με το χέρι το τραπεζάκι.

Οι Μετάνοφ ήταν απ' τους τυχερούς. Είχαν δυο δωμάτια δικά τους κι ένα κομμάτι του κοινόχρηστου διαδρόμου. Πριν από έξι χρόνια είχαν βάλει μια πόρτα κι είχαν χωρίσει την άκρη του διαδρόμου, δημιουργώντας το χολάκι τους. Κι έτσι, ήταν σαν να είχαν ένα εντελώς δικό τους διαμέρισμα. Οι Ιγκλένκο αντίθετα ήταν άτυχοι. Ζούσαν έξι άτομα σ' ένα μεγάλο δωμάτιο, στο οποίο έμπαιναν κατευθείαν απ' τον διάδρομο.

Ο άνεμος φούσκωνε τις λευκές κουρτίνες που έπαιζαν κρυφτό με το φως του ήλιου. Αυτό που άρεσε περισσότερο στην Τατιάνα τις Κυριακές ήταν το ξεκίνημά τους.

Ο Πάσα, ο Ντέντα κι η Μπάμπουσκα μπήκαν στο δωμάτιο. Παρόλο που ήταν δίδυμος με την Τατιάνα, ο Πάσα ούτε που έμοιαζε με την αδελφή του. Ήταν ένα γεροδεμένο μαυρομάλλικο αγόρι, μια μικρογραφία του πατέρα του.

«Ωραία μαλλιά», είπε στην αδελφή του κουνώντας το κεφάλι.

Εκείνη του έβγαλε τη γλώσσα. Δεν είχε προλάβει ακόμα να χτενιστεί. Ο Πάσα πήγε και κάθισε στο ράντζο του κι η Μπάμπουσκα βολεύτηκε δίπλα του. Καθώς ήταν η ψηλότερη της οικογένειας, οι Μετάνοφ την άκουγαν σ' όλα τα ζητήματα, εκτός από τα θέματα ηθικής. Σ' αυτά όλοι άκουγαν τον Ντέντα. Η Μπάμπουσκα ήταν επιβλητική, με ασημένια μαλλιά, και δεν σήκωνε αστεία. Ο Ντέντα ήταν ταπεινός, καλοσυνάτος, και τα μαλλιά του ήταν ακόμα μαύρα. Πήγε και κάθισε στον καναπέ, δίπλα στον πατέρα, και μουρμούρισε:

«Γιε μου, πρέπει να είναι κάτι πολύ σημαντικό».

Εκείνος κούνησε νευρικά το κεφάλι.

Η μαμά συνέχιζε να καθαρίζει νευρικά, ανυπόμονα.

Η Τατιάνα παρακολουθούσε την Μπάμπουσκα που χάιδευε την πλάτη του Πάσα.

«Πάσα», του ψιθύρισε σκύβοντας από πάνω του, «πάμε μετά στο πάρκο της Ταυρίδας, να παίξουμε πόλεμο και να σε νικήσω;»

«Εμένα μόνο στ' όνειρό σου με νικάς», της απάντησε εκείνος.

Το ραδιόφωνο άρχισε να κάνει παράσιτα. Η ώρα ήταν 12:30 της 22ας Ιουνίου 1941.

«Τάνια, σώπα. Κάτσε κάτω», την πρόσταξε ο πατέρας της. «Αρχίζει. Ιρίνα, κάθισε κι εσύ».

Κι ο σύντροφος Βιατσεσλάβ Μολότοφ, ο υπουργός Εξωτερικών του Στάλιν, άρχισε να μιλάει:

«Πολίτες και πολίτισσες της Σοβιετικής Ένωσης. Η σοβιετική κυβέρνηση και ο επικεφαλής της, ο σύντροφος Στάλιν, με εξουσιοδότησαν να κάνω την ακόλουθη ανακοίνωση. Στις τέσσερις το πρωί, χωρίς να έχει κηρυχτεί πόλεμος και χωρίς να έχει διατυπωθεί οποιαδήποτε απαίτηση προς τη Σοβιετική Ένωση, γερμανικά στρατεύματα επιτέθηκαν στη χώρα μας. Χτύπησαν τα σύνορά μας σε πολλά σημεία και βομβάρδισαν το Ζιτόμιρ, το Κίεβο, τη Σεβαστούπολη, το Κάουνας και άλλες πόλεις. Η επίθεση αυτή πραγματοποιήθηκε παρά το γεγονός ότι υπήρχε Σύμφωνο Μη Επίθεσης ανάμεσα στη Γερμανία και τη Σοβιετική Ένωση – σύμφωνο τους όρους του οποίου η Σοβιετική Ένωση τηρούσε κατά γράμμα. Η Γερμανία μάς επιτέθηκε χωρίς να έχει διατυπώσει στο μεταξύ το παραμικρό παράπονο εναντίον μας...

»Πολίτες και πολίτισσες της Σοβιετικής Ένωσης, η κυβέρνηση σας καλεί να συσπειρωθείτε ακόμα πιο πολύ γύρω από το δοξασμένο Κόμμα των Μπολσεβίκων, γύρω από τη σοβιετική κυβέρνηση και τον μεγάλο μας ηγέτη σύντροφο Στάλιν. Ο αγώνας μας είναι δίκαιος. Ο εχθρός θα συντριβεί. Η νίκη θα είναι δική μας».

Το ραδιόφωνο σώπασε και η οικογένεια απέμεινε κατάπληκτη, άφωνη, μέσα σε απόλυτη σιωπή.

Ύστερα από ώρα ο πατέρας είπε:

«Όχι, Θεέ μου...» και κάρφωσε το βλέμμα του στον Πάσα.

«Να πάμε αμέσως να πάρουμε τα λεφτά μας από την τράπεζα», πρότεινε η μητέρα.

«Όχι πάλι εκκένωση!» φώναξε η Μπάμπουσκα Άννα. «Θα την αντέξουμε; Καλύτερα να μείνουμε στην πόλη, λέω εγώ».

«Η φρουρά του Λένινγκραντ δεν πάει στον πόλεμο», είπε η Ντάσα. «Ο πόλεμος έρχεται στη φρουρά του Λένινγκραντ».

«Πόλεμος!» έκανε ο Πάσα. «Ακούς, Τάνια; Θα πάω να καταταγώ. Θα πάω να πολεμήσω για τη Μητέρα Ρωσία».

Τη στιγμή που η Τατιάνα ετοιμαζόταν να αφήσει ένα δυνατό επιφώνημα θαυμασμού, ο πατέρας της πήδηξε όρθιος και φώναξε στον Πάσα:

«Μα τι νομίζεις; Ποιος θαρρείς πως θα σε πάρει;»

«Έλα, μπαμπακούλη», του είπε χαμογελώντας ο Πάσα. «Ο πόλεμος χρειάζεται πάντα καλούς άντρες».

«Ακριβώς. Καλούς άντρες. Όχι παιδιά», αποκρίθηκε ο πατέρας και γονάτισε για να κοιτάξει κάτω απ' το κρεβάτι της Ντάσα και της Τατιάνας.

«Μα δεν είναι δυνατόν να έχουμε πόλεμο», είπε αργά η Τατιάνα. «Δεν έχει υπογράψει συνθήκη ειρήνης ο σύντροφος Στάλιν;»

«Δυστυχώς, είναι αλήθεια, Τάνια», της είπε η μητέρα, βάζοντας τσάι στα φλιτζάνια. «Είναι αλήθεια».

«Θα χρειαστεί να... εκκενώσουμε την πόλη;» πήρε τον λόγο πάλι η Τατιάνα, προσπαθώντας να μη δείξει τον ενθουσιασμό της.

Ο πατέρας τράβηξε μια σαραβαλιασμένη βαλίτσα από κάτω απ' το κρεβάτι.

«Από τώρα;» ρώτησε η Τατιάνα.

Από τις ιστορίες που έλεγαν ο Ντέντα κι η Μπάμπουσκα, ήξερε τι θα πει εκκένωση, ήξερε για τις αναταραχές που είχαν γίνει στην Επανάσταση του 1917, όταν οι παππούδες της έφτασαν δίπλα σχεδόν στα Ουράλια για να μείνουν σ' ένα χωριό που

η Τατιάνα δεν θυμόταν το όνομά του. Περίμεναν, λέει, να έρθει το τρένο, φορτωμένοι μ' όλα τους τα υπάρχοντα, στριμώχονταν, περνούσαν τον Βόλγα με μαούνες...

Η αλλαγή ενθουσίαζε την Τατιάνα. Η αλλαγή και το άγνωστο. Το μόνο μέρος που είχε δει ήταν η Μόσχα, κι αυτό για ένα μόνο λεπτό. Δηλαδή τίποτα. Η Μόσχα δεν ήταν δα η Αφρική ή η Αμερική. Κι εκτός από την Κόκκινη Πλατεία, δεν υπήρχε η παραμικρή ομορφιά εκεί πέρα.

Οι Μετάνοφ είχαν πάει οικογενειακά μια δυο φορές εκδρομή στο Τσάρσκογιε Σελό και το Πέτερχοφ. Οι Μπολσεβίκοι είχαν μετατρέψει τα καλοκαιρινά ανάκτορα των τσάρων με τους καλοφροντισμένους κήπους σε σπουδαία μουσεία. Και όταν η Τατιάνα περιδιάβαζε στις αίθουσες του Πέτερχοφ, πατώντας προσεκτικά στα γεμάτα πολύχρωμες φλέβες μάρμαρα των δαπέδων, δεν μπορούσε να πιστέψει πως κάποτε κάποιο άνθρωποι τα είχαν δικά τους όλα αυτά κι έμεναν εκεί.

Κι ύστερα η οικογένεια επέστρεψε στο Λένινγκραντ, στα δυο της δωμάτια στο Πέμπτο Σοβιέτ, και για να φτάσει στο δικό της δωμάτιο η Τατιάνα, έπρεπε να περάσει μπροστά από την αιωνίως ανοιχτή πόρτα των Ιγκλένκο, που ζούσαν έξι μαζί σ' ένα δωμάτιο.

Όταν η Τατιάνα ήταν τριών χρονών, η οικογένεια είχε πάει διακοπές στην Κριμαία, εκεί ακριβώς όπου είχαν επιτεθεί σήμερα οι Γερμανοί. Εκείνο που θυμόταν απ' αυτό το ταξίδι η Τατιάνα ήταν πως είχε φάει για πρώτη της φορά ωμή πατάτα. Πρώτη και τελευταία. Είχε δει γυρίνους σε μια λιμνούλα κι είχε κοιμηθεί πάνω σε μια κουβέρτα στο χώμα, μέσα σε μια σκηνή. Θυμόταν αμυδρά και τη μυρωδιά της θάλασσας. Εκεί, στην παγερή απριλιάτικη Μαύρη Θάλασσα, η Τατιάνα είχε δει την πρώτη και τελευταία της τσουχτρα να περνάει δίπλα απ' το γυμνό κορμάκι της και να την κάνει να τσιρίζει από ηδονικό φόβο.

Στην ιδέα της εκκένωσης, το στομάχι της σφίχτηκε από ενθουσιασμό. Γεννημένη το 1924, τη χρονιά του θανάτου του Λένιν, μετά την Επανάσταση, μετά τον λιμό, μετά τον Εμφύλιο

πόλεμο, μετά τα χειρότερα, αλλά και πριν από τα καλύτερα. Δηλαδή κατά τη διάρκεια του τίποτα.

«Τάνετοκα, τι σκέφτεσαι;» τη ρώτησε ο Ντέντα, παρατηρώντας τη με τα μαύρα του μάτια, λες και ήθελε να ζυγίσει τα συναισθήματά της.

«Τίποτα», απάντησε εκείνη, προσπαθώντας να δείχνει ήρεμη.

«Τι έχεις μες στο κεφαλάκι σου; Πόλεμο έχουμε. Το καταλαβαίνεις;»

«Το καταλαβαίνω».

«Εμένα, πάλι, μου φαίνεται πως δεν το καταλαβαίνεις. Τάνια... Η ζωή που ήξερες πάει, τελείωσε. Άκου με που σου λέω. Αποδώ κι εμπρός τίποτα δεν θα είναι ίδιο με ό,τι ξέρεις ή φαντάζεσαι».

«Ναι!» φώναξε ο Πάσα. «Θα δώσουμε μια κλοτσιά στους Γερμανούς και θα τους στείλουμε πίσω στην κόλαση, εκεί που είναι η θέση τους». Χαμογέλασε στην Τατιάνα κι εκείνη του ανταπέδωσε το χαμόγελο.

Η μητέρα κι ο πατέρας είχαν μείνει σιωπηλοί. Ξαφνικά, ο πατέρας είπε:

«Μάλιστα. Κι ύστερα;»

Σιωπή. Που την έσπασε σε λίγο η φωνή της μητέρας:

«Τι κάνεις εκεί, Γκεόργκι Βασίλιεβιτς;»

«Έχουμε πολλά παιδιά, Ιρίνα Φεντόροβνα. Δεν μπορούμε να ανησυχούμε για όλα τους», της απάντησε ο άντρας της σέρνοντας τη βαλίτσα.

«Αλήθεια, μπαμπά;» τον ρώτησε η Τατιάνα. «Για ποιο από τα παιδιά σου δεν θα ήθελες να ανησυχείς;»

Χωρίς να της απαντήσει, ο πατέρας πήγε στη σιφονιέρα που μοιράζονταν όλοι, άνοιξε το συρτάρι του Πάσα κι άρχισε να ρίχνει τα ρούχα του αγοριού στη βαλίτσα.

«Ιρίνα, θα τον στείλω στην κατασκήνωση, στο Τολμάτσεβο. Έτσι κι αλλιώς, θα έφευγε την επόμενη εβδομάδα με τον Βολόντια Ιγκλένκο. Απλώς θα πάει λίγο νωρίτερα. Η Νίνα θα χαρεί να φύγει κι ο Βολόντια της. Θα δεις. Όλα θα πάνε καλά».

«Στο Τολμάτσεβο;» είπε κουνώντας το κεφάλι της η μητέρα. «Θα είναι ασφαλής εκεί; Είσαι σίγουρος;»

«Απολύτως».

«Απολύτως δεν πάω!» πετάχτηκε ο Πάσα. «Μπαμπά, άρχισε πόλεμος! Δεν πάω στην κατασκήνωση. Θα πάω να καταταγώ».

Απάνω του, Πάσα, είπε από μέσα της η Τατιάνα, αλλά ο πατέρας της τινάχτηκε και κοίταξε με γουρλωμένα μάτια τον αδελφό της. Και τότε πια η κοπέλα κατάλαβε τα πάντα.

Ο πατέρας της άρπαξε τον Πάσα απ' τους ώμους κι άρχισε να τον ταρακουνάει.

«Τι είναι αυτά που λες; Τρελάθηκες; Άκου να καταταγείς!»

Ο Πάσα πάλευε να του ξεφύγει, αλλά εκείνος δεν τον άφηνε.

«Μπαμπά, άφησέ με».

«Πάβελ, είσαι γιος μου και θα ακούσεις τι σου λέω. Το πρώτο πράγμα που έχεις να κάνεις είναι να φύγεις απ' το Λένινγκραντ. Κι ύστερα το συζητάμε για την κατάταξη. Τώρα, όμως, πρέπει να προλάβουμε το τρένο».

Όλοι οι άλλοι είχαν έρθει σε πολύ δύσκολη θέση, όπως κάθε φορά που γινόταν κάποιος καβγάς μέσα στα δυο τους δωμάτια.

Ο Ντέντα κι η Μπάμπουσκα σόπαιναν διπλωματικά, όπως πάντα. Η Ντάσα, που ποτέ δεν φοβόταν τον πατέρα τους, αλλά κι ούτε την αποθάρρυνε η μακρινή προοπτική του πολέμου, σηκώθηκε και μίλησε:

«Μπαμπά, αυτό είναι παράλογο. Γιατί τον διώχνεις; Οι Γερμανοί είναι πολύ μακριά απ' το Λένινγκραντ. Άκουσες τον σύντροφο Μολότοφ. Στην Κριμαία είναι. Χιλιάδες χιλιόμετρα αποδώ».

«Σιωπή, Ντάσενκα», της είπε ο πατέρας. «Δεν έχεις ιδέα τι θα πει Γερμανοί».

«Μπαμπά, δεν βρίσκονται εδώ», επέμεινε η Ντάσα με τη δυνατή φωνή της.

Η Τατιάνα ευχόταν να μπορούσε να μιλάει τόσο πειστικά όσο η Ντάσα. Η δική της φωνή ήταν απαλή και αχνή, λες και κάποια θηλυκή ορμόνη δεν είχε βγει ακόμα στην επιφάνεια. Ή

πολλές ορμόνες... Η περίοδός της είχε ξεκινήσει μόλις πέρσι, αλλά και πάλι της ερχόταν πολύ ακατάστατα. Αυτά δεν ήταν έμμηνα, ήταν... τρίμηνα. Της ήρθαν τον χειμώνα, αποφάσισαν πως δεν τους άρεσε το κρύο κι εξαφανίστηκαν μέχρι το άλλο φθινόπωρο. Κι όταν ήρθαν, ήταν λες και δεν θα σταματούσαν ποτέ. Από τότε της είχαν ξανάρθει άλλες δυο φορές. Ίσως, αν της έρχονταν πιο συχνά, να είχε κι αυτή μια φωνή βαθιά και γεμάτη νοήματα, σαν της Ντάσα. Με την περίοδο της Ντάσα μπορούσες να φτιάξεις το ρολόι σου.

«Ντάρια! Δεν πρόκειται να καθίσω να το συζητήσω μαζί σου!» φώναξε ο πατέρας. «Ο αδελφός σου δεν μένει στο Λένινγκραντ. Πάσα, ντύσου. Φόρεσε καλό πουκάμισο».

«Μπαμπά, σε παρακαλώ!»

«Ντύσου, είπα! Μη χάνουμε χρόνο. Σε μία ώρα, κι αυτό σου το υπογράφω, οι παιδικές κατασκηνώσεις θα έχουν ξεχειλίσει και δεν θα μπορώ πια να σε βάλω πουθενά».

Μάλλον ήταν λάθος που του το είπε αυτό, γιατί η Τατιάνα δεν είχε ξαναδεί τον αδελφό της να κινείται τόσο αργά. Έκανε δέκα ολόκληρα λεπτά ψάχνοντας να βρει το καλό του πουκάμισο. Κι όταν επιτέλους πήγε να το φορέσει, όλοι κοίταξαν αλλού. Η Τατιάνα έκλεισε τα μάτια κι αναζήτησε με τη φαντασία της ένα λιβάδι που να μοσχοβολάει ανθισμένες κερασιές και τσουκνίδες. Και κούμαρα. Πόσο ήθελε λίγα κούμαρα...

«Δεν θέλω να φύγω», άρχισε να γκρινιάζει ο Πάσα.

«Για λίγο θα πας, γιε μου», του είπε ο πατέρας. «Για προληπτικούς λόγους. Στην κατασκήνωση θα είσαι ασφαλής, μακριά, δεν θα κινδυνεύεις. Θα μείνεις για κανένα μήνα, μέχρι να δούμε πώς θα πάει ο πόλεμος. Ύστερα θα γυρίσεις, κι αν γίνει εκκένωση, θα φύγεις μαζί με τις αδελφές σου».

Ναι! Αυτό ήθελε να ακούσει η Τατιάνα.

«Γκεόργκι», είπε μαλακά ο Ντέντα. «Γκεόργκι».

«Ναι, πάποτσκο», του απάντησε με σεβασμό ο πατέρας. Κανένας δεν αγαπούσε τον Ντέντα περισσότερο απ' αυτόν. Ούτε καν η Τατιάνα.

«Γκεόργκι, αν γίνει επιστράτευση, δεν μπορείς να τον κρύψεις».

«Ασφαλώς και μπορώ. Είναι μόλις δεκαεφτά χρονών».

Ο Ντέντα κούνησε το καλοχτενισμένο του κεφάλι.

«Ακριβώς», είπε. «Δεκαεφτά. Θα τον πάρουν».

Μια σκιά τρόμου πέρασε από το πρόσωπο του πατέρα.

«Δεν θα τον πάρουν, πάποτσκα», είπε βραχνά. «Δεν καταλαβαίνω τι λες». Ήταν φανερό πως δεν του ερχόταν να πει αυτό που ένιωθε: *Σταματήστε όλοι κι αφήστε με να σώσω τον γιο μου με τον μόνο τρόπο που ξέρω*. Ο Ντέντα κατάλαβε κι έγειρε πίσω στα μαξιλάρια του καναπέ.

Ο πατέρας έσκυψε κι έκλεισε τη βαλίτσα.

«Λοιπόν, ακούστε το σχέδιό μου», είπε.

«Ποιο σχέδιο;» πετάχτηκε η Τατιάνα. «Ελπίζω στα σχέδιά σου να περιλαμβάνεται και λίγο φαγητό, γιατί εγώ...»

«Ξέρω!» την έκοψε απότομα ο πατέρας. «Σώπα τώρα κι άκου. Σε αφορά κι εσένα αυτό». Κι άρχισε να τους λέει τι ήθελε να κάνει ο καθένας τους.

Η Τατιάνα έπεσε ανάσκελα στο κρεβάτι. Αφού δεν έκαναν εκκένωση τώρα, δεν της καιγόταν καρφάκι για όσα έλεγε ο πατέρας της.

Ο Πάσα πήγαινε κάθε καλοκαίρι στην κατασκήνωση στο Τολμάτσεβο, στη Λιούγκα ή στην Γκάτσινα. Προτιμούσε τη Λιούγκα, γιατί εκεί υπήρχε το καλύτερο ποτάμι για κολύμπι. Και η Τατιάνα προτιμούσε να είναι ο Πάσα στη Λιούγκα, γιατί βρισκόταν κοντά στην ντάτσα τους, το εξοχικό τους, κι έτσι μπορούσε να τον επισκέπτεται. Αν έκοβες μέσα από το δάσος, η κατασκήνωση απείχε μόνο πέντε χιλιόμετρα από την ντάτσα τους. Το Τολμάτσεβο αντίθετα ήταν είκοσι χιλιόμετρα μετά τη Λιούγκα και οι ομαδάρχες εκεί ήταν αυστηροί κι ήθελαν να σηκώνεσαι με το χάραμα. Ο Πάσα έλεγε πως έμοιαζε λιγάκι με τον στρατό εκεί πέρα. Ε, λοιπόν, τώρα θα ήταν λιγάκι σαν να πήγαινε να καταταγεί.

Η Ντάσα τσίμπησε δυνατά την Τατιάνα στη γάμπα.

«Άχου!» φώναξε επίτηδες εκείνη, ελπίζοντας να μαλώσουν την αδελφή της που την πόνεσε. Κανείς όμως δεν νοιάστηκε. Κανείς τους δεν είπε τίποτα. Ούτε καν που κοίταξαν προς το μέρος τους. Όλοι τους κοιτούσαν τον αγαπημένο τους Πάσα που στεκόταν στη μέση του δωματίου, σαν μισάνοιχτο εφηβικό μπουμπουκι. Κι εκείνος το ήξερε πόσο τον αγαπούσαν.

Ήταν ο αγαπημένος όλων τους. Γιατί ήταν ο μοναχογιός τους.

Η Τατιάνα σηκώθηκε και πήγε να σταθεί δίπλα στον Πάσα. Έπειτα τον αγκάλιασε και του είπε:

«Έλα, δείξε λίγο κέφι. Είσαι τυχερός που πας στην κατασκήνωση ενώ εγώ δεν πάω πουθενά».

Εκείνος τραβήχτηκε μακριά της. Δεν ήθελε να είναι μ' αυτόν τον τρόπο τυχερός. Δεν ήθελε να πάει σε μια χαζή κατασκήνωση. Ήθελε να γίνει στρατιώτης.

«Πάσα», ξανάρχισε η Τατιάνα, «νίκησε πρώτα εμένα στον πόλεμο κι ύστερα πας να πολεμήσεις τους Γερμανούς».

«Σκάσε, Τάνια», της είπε ο Πάσα.

«Σκάσε, Τάνια», της είπε κι ο πατέρας.

«Μπαμπά», του είπε εκείνη, «να ετοιμάσω κι εγώ τη βαλίτσα μου; Θέλω να πάω κι εγώ στην κατασκήνωση».

«Πάσα, είσαι έτοιμος;» στράφηκε στον γιο του ο πατέρας, χωρίς να μπει καν στον κόπο να απαντήσει στην Τατιάνα. Δεν υπήρχαν κατασκηνώσεις για κορίτσια, αυτό το ήξεραν όλοι.